

עין משפט‏
גזר מצוה

גז א ב מו"י פ"א מה"ל זכרות הלכה י סמג עשין כו טור ש"ע א"ח ס"י קסו סעיף כ סו"י רעב סעיף ד וסמן תפד סעיף א:

גזג א טוש"ע שס ס"י קסו סעיף יט:

גזג ד טוש"ע שס ס"י תרלג סעיף ג:

א ה מו"י פ"ב מהלכות שופר הלכה ו סמג עשין מה טור ש"ע א"ח סימן תקפח סעיף ה:

ב ו ז מו"י שס הלכה ח והלכה ט:

ח [טוש"ע א"ח סימן תקפח סעיף ו]:

ג ט מו"י פכ"ב מהלכות שנת הלכה א:
ד י מו"י פ"ב מהלכות שופר הלכה ו:

מקור

רבינו הגנאל

בעי רחבא ברכת הלחם של מצה שצריך לברך המוציא ועל אכילתו מצה, וברכת היין של קדוש היום שצריך לברך ברכת היין וברכת קדוש היום מהו, מי אמרין כיון דחובה היא מפיק או דלמא ברכה לאו חובה היא, ופשטי' לה מיהא דאמר רב אשי כי הוינן בן רב פפי הוה מקדש ב' רב פפי הוה מקדש לו, וכי הוה אתא אריסה מדברא הוה מקדש להו, שבעין מינה שאצי"פ שיצא מוציא ה"ה לברכת הלחם של מצה. ח"ד לא יפרוס אדם פרוסה לאורחין אא"כ אוכל חימתו אבל פורס לבניו ולבני ביתו כדי לחנכן במצות. בהלל ובמגילה אצי"פ שיצא מוציא פשוטה היא.

^{הדרן עלך ראוהו}

יום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת במקדש היו תוקעין אבל לא במדינה משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי בול. אוקמה רבא דמדאורייתא אפילו בבבולין שרי למתקע ביום טוב של ראש השנה שחל להיות בשבת, [ומ]דאחא רתנא דבי ר' ישימטאל כל מלאכת עבודה לא תעשו, יצא תקיעת שופר ורדיית הפת שהיו חכמה ואינה מלאכה, ומפני מה אסורה גזירה שמא יטלנה מי שאינו בקי וילך אצל בקי ללמוד ויעביר השופר ארבע אמות לרשות הרבים. והיינו טעמא דלולב והיינו טעמא דמגילה. תנו רבנן לרדות קודם שיצא ל ידי אפייה דאיסור סקילה או לא המירו דמשמע דאסור מדרבנן כרודה הפת צעוד שהיא עיסה שהוא כעין לש שמרככו כשרודהו צידו ונחנס דחק דהך דהכל ממי לא שריא אלא מדאורייתא כדמוכח בפרק כל כתיבי (שנת דף קיז):

עכשיו נודמן לחכמי בית דין, ובאו שם עובדי דרך, תנא קמא סבר אין תוקעין, ותנא דאמרו לו סבר תוקעין, דגרסינן בגמרא דהמוכר פירות לחבירו ולא צימחו כל תנא

כמו:

ברכת הלחם. דמנא וברכת היין מהו כיון י' דלא הנאותן הן:

^{הדרן עלך ראוהו} **בית דין**

אב"ל **א** במדינה. לא צירושלים ולא צנגולים כדפירש בקונטרס והא דקמני כל עיר שרואה ושומעת תוקעין בה היינו לאחר חורבן שתיקן רבן יוחנן בן זכאי וא"ס ומ"ש מלולב שהיה ניטל אפילו צנגולין בזמן שבהמ"ק קיים כדמשמע בלולב (הגוזל) [וערכה] (סוכה ד' מג. וסס) שהיו מוליכין לולביהן לצהכ"ג וי"ל דשאני לולב שאינו אלא טלטול בעלמא הואיל ואשתמי במקדש לא החמירו במדינה אבל תקיעת שופר מעשה חכמה ומיהו קשיא דלחצר חורבן הצית הקילו טפי בשופר מבלולב שתיקן רבן יוחנן בן זכאי שהיו תוקעין בכל מקום שיש צ"ד אבל לולב לא אשתמי כדמשמע התם דמוקי לה ההיא דמוליכין לולביהן בזמן צית המקדש ובצבולין משמע דבזמן שאין צית המקדש קיים לא הותר צבוס מקום וי"ל דשופר שהוא להעלות זכרוניהם של ישראל לצדיקן שצטמים לא רלו לבטל לגמרי וכיון דתקון צחד צ"ד תקון בכל מקום שיש צ"ד אע"פ שזומן הצית לא היה אלא במקדש דוקא ועוד י"ל דנדין הוא דלולב יהיה דוחא צנגולין יותר משופר שצראש השנה לא היה ידוע קביעות החדש אלא צירושלים אבל יוס ראשון דלולב היה ידוע צנגולין:

הא **א**מו **מ**לאכה **ה**יא **ד**איציטריך **ב**ו'. קשיא אדרבה אי מלאכה לא איצטריך קרא דהא א מכל מלאכה לא תעשו נפקא ומשום דלאו מלאכה היא איצטריך קרא ונראה לי דאי לאו מלאכה היא הא פשיטא דליכא למיסרה אבל אי מלאכה היא איצטריך קרא סלקא דעתא אמרינא תשתמי משום דכתיב יוס מרועה יהיה לכם ואפילו צצנת ולהכי איצטריך קרא למיסרה ויוס מרועה מוקי לה בחול: **כל מלאכת עבודה לא תעשו**. צייט כתיב וזהו מני לאמרי

א כל מלאכה לא תעשו דאף ציוס שצת לא איתסר אע"ג דלא כתיב ציה **עבודה**:‏ **רד"י** **ה**פת. פירש רבינו חננאל רדייה דהכל לאחר אפייה ושרי לכתחילה ורדייה דריש מסכת שבת (דף ג.) דהתירו לו לרדות קודם שיצא לידי אפייה דאיסור סקילה או לא המירו דמשמע דאסור מדרבנן כרודה הפת צעוד שהיא עיסה שהוא כעין לש שמרככו כשרודהו צידו ונחנס דחק דהך דהכל ממי לא שריא אלא מדאורייתא

כדמוכח בפרק כל כתיבי (שנת דף קיז): צבין מליץ פת מן התנור שמליץ מזון שלשה סעודות דקאמר כשהוא רודה לא ירדה צמרדה אלא צבסין וכן תקיעת שופר אסור מדרבנן כדמוכח צב' כסוי הדס (פולין דף פד): דקאלמרינן מקיעת שופר צנגולין מוכיח סספיקה דוחא יו"ט ואין ודאה דוחא שצת ואפילו הכי לא היו אוסרין אי לאו משום דרצה שמא יעצירונו': **ש'מא** יטלנו ויעבירנו **ארבע** אמות. הא דלא נקט שמא יוציאנו מרשות היחיד לרשות הרבים פ"י צקונג' כסוכה (דף מג.) משום דלא פסיקא דאס הגביהו על מנת להנציגעו ומנלך והוציאו פטור וקשיא דגבי העצרת ד' אמות נמי לא מיחייב אלא א"כ הגביהו על מנת להעצירו ד' אמות ונראה דמרשות היחיד לר"ה אית ליה הכירא וליכא למיגזר אבל צרשות הרבים זמנין ללאו אדעתיה ומעציר ארבע אמות: [נויעין מוספות מגילה ד: ותוס' סוכה מג. ותוספות צינא יח.]:

ראוהו בית דין פרק שלישי ראש השנה

צרכס הלחם. של אכילת מנא שמצרכין ו' (לפני) המוציא: **וצרכס** סיין. שמצרכין לפני קידוש: **מסו**. על אכילת מנא ומקדש ישראל לא מביעי לך דחוצה נינהו ומפיק אלא צרכת המוציא וצרכת היין מביעיא לן שאין צאות אלא לפי שהמצרך צריך שיטעוס ואי אפשר

להיות בלא צרכה אי נמי לא טעים איהו אי אפשר דלא יהיצי ליה לחד מינייהו למטעס ובעי צרכה מאי: **כיון דחוצה היא**. אכילת מנא חוצה עליו וכן קידוש היום חוצה עליו ואי אפשר שלא צנהא והנאה אי אפשר בלא צרכה נמנאאת המנאז תלויה בצרכת הנאה ומפיק: **או דלמא**. צרכת ההנאה לאו חוצה למנאז אמא צאף צכל ההניות היא נוהגת: **לא יפרוס**. צרכת המוציא כדאלמרינן לעיל שאינה חוצה עליהס לא יאכלו ולא יצרכו:

^{הדרן עלך ראוהו} **בית דין**

יום טוב השל ר"ה שחל להיות בשבת במקדש היו תוקעין אבל לא במדינה משחרב בהמ"ק התקין רבן יוחנן בן זכאי ישוהו תוקעין בכל מקום שיש בו ב"ד אמר רבי אלעזר לא התקין רבן יוחנן בן זכאי אלא ביבנה בלבד אמרו לו אחד יבנה ואחד כל מקום שיש בו בית דין ועוד זאת היתה ירושלים יתירה על יבנה ישכל עיר שהיא רואה ושומעת וקרובה ויכולה לבוא תוקעין וביבנה לא היו תוקעין אלא בב"ד בלבד: **גב'** מנה"מ אמר רבי לוי בר לחמא אמר רבי חמא בר חנינא כתוב אחד אומר ^ישבתון זכרון תרועה וכתוב אחד אומר ^{יב}יום תרועה יהיה לכם לא קשיא כאן ב"ביו"ט שחל להיות בשבת כאן ביום טוב שחל להיות בחול אמר רבא אי מדאורייתא היא במקדש היכי תקעינן ועוד א' הא לאו מלאכה היא דאציטריך קרא למעומי דתנא דבי שמואל כל מלאכת עבודה לא תעשו יצתה א' תקיעת שופר ורדיית הפת שהיא חכמה ואינה מלאכה אלא אמר רבא מדאורייתא מושרא שרי ורבנן הוא דגזור ביה כדרבה דאמר רבה הכל חייבין בתקיעת שופר ואין הכל בקיאין בתקיעת שופר גזירה א' שמא יטלנו בידו וילך אצל הבקי ללמוד ויעבירנו ד' אמות ברה"ר והיינו טעמא דלולב

והיינו טעמא דמגילה: משחרב בהמ"ק התקין רבי יוחנן בן זכאי כו': תנו רבנן פעם אחת חל ראש השנה להיות בשבת א' [והיו כל הערים מתכנסין] אמר להם רבן יוחנן בן זכאי לבני בתירה נתקע אמרו לו גזון אמר להם נתקע ואחר כך גזון לאחר שתקעו אמרו לו גזון אמר להם כבר נשמעה קרן ביבנה ואין משיבין לאחר מעשה: אמר רבי אלעזר לא התקין רבן יוחנן בן זכאי אלא ביבנה בלבד אמרו לו אחד יבנה ואחד כל מקום שיש בו ב"ד: אמרו לו היינו ת"ק איכא בינייהו בי דינא דאקראי: אמרו לו אחד יבנה ואחד כל מקום שיש בו ב"ד: אמר רב הונא ועם

והיינו טעמא דמגילה: משחרב בהמ"ק התקין רבי יוחנן בן זכאי כו': תנו רבנן פעם אחת חל ראש השנה להיות בשבת א' [והיו כל הערים מתכנסין] אמר להם רבן יוחנן בן זכאי לבני בתירה נתקע אמרו לו גזון אמר להם נתקע ואחר כך גזון לאחר שתקעו אמרו לו גזון אמר להם כבר נשמעה קרן ביבנה ואין משיבין לאחר מעשה: אמר רבי אלעזר לא התקין רבן יוחנן בן זכאי אלא ביבנה בלבד אמרו לו אחד יבנה ואחד כל מקום שיש בו ב"ד: אמרו לו היינו ת"ק איכא בינייהו בי דינא דאקראי: אמרו לו אחד יבנה ואחד כל מקום שיש בו ב"ד: אמר רב הונא ועם

גבי מליץ פת מן התנור שמליץ מזון שלשה סעודות דקאמר כשהוא רודה לא ירדה צמרדה אלא צבסין וכן תקיעת שופר אסור מדרבנן כדמוכח צב' כסוי הדס (פולין דף פד): דקאלמרינן מקיעת שופר צנגולין מוכיח סספיקה דוחא יו"ט ואין ודאה דוחא שצת ואפילו הכי לא היו אוסרין אי לאו משום דרצה שמא יעצירונו': **ש'מא** יטלנו ויעבירנו **ארבע** אמות. הא דלא נקט שמא יוציאנו מרשות היחיד לרשות הרבים פ"י צקונג' כסוכה (דף מג.) משום דלא פסיקא דאס הגביהו על מנת להנציגעו ומנלך והוציאו פטור וקשיא דגבי העצרת ד' אמות נמי לא מיחייב אלא א"כ הגביהו על מנת להעצירו ד' אמות ונראה דמרשות היחיד לר"ה אית ליה הכירא וליכא למיגזר אבל צרשות הרבים זמנין ללאו אדעתיה ומעציר ארבע אמות: [נויעין מוספות מגילה ד: ותוס' סוכה מג. ותוספות צינא יח.]:

^{הדרן עלך ראוהו} **בית דין**

עכשיו נודמן לחכמי בית דין, ובאו שם עובדי דרך, תנא קמא סבר אין תוקעין, ותנא דאמרו לו סבר תוקעין, דגרסינן בגמרא דהמוכר פירות לחבירו ולא צימחו כל תנא

מסורת הש"ס

א) שנת קיז: קלא.;
ב) [נסחים סט. צינא יח: סוכה מצ: מגילה ד.;
ג) ס"א, ד' (ז"ל לפניו);
ד) י"א דלהנאמן, ו' (ואלי צ"ל לא מעשה כל מלאכה שמות כ., ו' (ועי' תוס' שנת קיז: ד"ה והנאן, ח) [ועי' תוס' שנת ג: ד"ה המיו וכי' ועי' צעקון ערך רד ז];

מקור

תורה אור השלם. 1. דבר אל בני ישראל לאמור בחודש השביעי באחד לחודש יתקד לכם שבטון זכרון תרועה מקרא קדש:

ויקרא את כד ובחודש השביעי באחד לחודש מקרא קדש יתקד לכם כל מלאכת עבדה לא תעשו יום תרועה יתקד לכם: במדבר כט א

מקור

הגהות הב"ח

א) גמ' במקדש היכי תקעינן ועוד (הא לאו) תח"מ וי"צ צפי' רש"י משמע דלא גרסינן להו אלא ה"ג ועוד מלאכה היא פ"י בתמיה: (ג) רש"י ד"ה גזירה שמא כו' נתקדס הסי' ואחרי צ"ל ד"ה בני חמיה כו' וד"ה מזון וכו' שאלו יטלנו הסי' ואחרי מ"ה"ז כבר נשמעה קרן ביבנה שהיו כל הערים שצביעות צינה מתכנסים לשם כו' צירושלים הסי' ואח"כ הסי' ואין משיבין:

מקור

מוסף רש"י

אלא אם כן אוכל עמהם. שהרי כן יטלין לעשות, אבל פורס הוא לבניו ולבני ביתו. ואע"פ שהוא לא טעם אלא בניו שציר דמך, ואע"פ שצריך עליה צרכת המוציא (שורבין פ.).

הדרן עלך ראוהו ב"ד התקין רבן יוחנן בן זכאי. צימי רבן יוחנן בן זכאי מרב הצית [יבמות וסנ]. אחד יבנה ואחד כל מקום שיש בו ב"ד. כן דרכי התנאים צכל מקום דההיא דפשיטא ליה מנא צירשא ואותו השני כשנא להשיעיעט שהוא שזה לו הוא שונה אחריו (סוכה ב.). הכל חייבין. וממון שהוא מחוייב צצכר הוא צכול לללאת ידי חובה (מגילה ד.). ויעבירנו ד' אמות ברה"ר. הוא הדין דמלי למימר ויוציא משה"י לרה"ר, אלא שצביו מקומות וענינים אחרנין יס לחוש להצנרת ד"ה ואין לחוש להוצאה כגון אס היה מונח בצרמלית או צקצקף או צגינה דלין כאן איסור הוצאה דאורייתא ויש כאן איסור העברה צרה"ר או הגביהו על מנת לטעול ולא להוציא ומנלך להוציא פטור משום הוצאה אס לא עמד לפוש צינאס כדאלמרינן במסכת שנת (סוכה מג.).